

IV. Satamahallitus.

Satamahallituksen vuodelta 1925 antama kertomus oli seuraava:

Hallituksen jäsenistö. Hallitukseen kuuluivat vuonna 1925 puheenjohtaja, satamalaitoksen johtaja O. E. Jaatinen ja Helsingin rakennuskonttorin satamarakennusosaston työpäällikkö S. Randelin itseoikeutettuina jäseninä sekä kaupunginvaltuuston valitsevat jäsenet kirjaltaja K. F. Hellgren, satamatyömies R. Kopra, johtaja J. Pelin, filosofiantohtori H. Ramsay, joka samalla toimi varapuheenjohtajana, ja insinööri W. K. Åström.

Kokoukset y. m. Vuonna 1925 hallitus kokoontui 18 kertaa. Vuoden varrella asetettiin valiokuntia 5 eri kysymyksen käsittelyä varten.

Vuoden varrella diaareihin vietyjä asioita oli kaikkiaan 463, joista suurin osa ratkaistiin. Hallituksen puolesta lähetettyjen kirjelmäin lukumäärä oli 307.

Yleiskatsaus. Kertomusvuosi oli siinä suhteessa merkille pantava, että pääkaupunkiin kohdistuva merenkulku jatkui keskeytymättä koko vuoden ja ilman että tarvitsi turvautua jäänmurtajain apuun. Satamaliikenne kehittyi entiseen tapaan ja osoitti aluksien kantavuutta silmällä pitäen jatkuvaa nousua. Lokakuun 30 p:nä avattiin Helsingin makasiiniosakeyhtiön toimesta rakennettu uusi hiilisatama, mikä oli vuoden huomattavin satamaoloja koskeva tapaus. Kun hiilten tuonti Helsinkiin on vuosi vuodelta tullut yhä vilkkaammaksi, merkitsee erityisen, uudenaikaisilla laitteilla varustetun hiilisataman aikaansaaminen melkoista helpoitusta satamaliikenneoloissa.

Satamatyöväkeä varten järjestettiin hallituksen aloitteesta eri satamiin ruokailu- ja odotushuoneet, jotka osoittautuivat hyvin tarkoituksenmukaisiksi.

Satamakannanta ylitti ensimmäisen kerran 20,000,000 markkaa. Uudet satama- ja liikennetariffit olivat koko vuoden voimassa.

Tärkeimmät vuodet varrella käsitellyt asiat. Lokakuun 6 p:nä hallituksen puheenjohtaja esitti kysymyksen rakennuskonttorin satamarakennusosaston siirtämisestä satamahallitukseen, jonka johdosta asetettiin komitea käsittelemään asiaa.

Maaliskuun 31 p:nä pidetyssä kokouksessa hyväksyttiin satamatyömiesten ruokailu- ja odotushuoneissa noudatettavien järjestyssääntöjen uusi muoto.

Voimassa olevien liikenne- ja satamatariffien mukaan hallitus käsittelee kaikki liikenne- ja satamamaksujen palautusta koskevat kysymykset. Tuulaakimaksut palauttaa sen sijaan edelleenkin rahatoimikamari. Kun tämä järjestely aiheutti tarpeetonta kirjeenvaihtoa ja ajanhukkaa, päätti hallitus huhtikuun 21 p:nä pitämässään kokouksessa esittää, että kaikkiin edellä mainittuihin maksuihin nähden saataisiin noudattaa yhtenäistä menettelyä.

Sittenkuin satamakannantakonttori oli laatinut mietintönsä voimassaolevan liikennetariffin soveltamisesta uuteen tullitariffiin nähden, päätti hal-

litus kokouksessaan huhtikuun 21 p:nä, hyväksyä mainitun lausunnon ja lähettää tiedon sen sisällöstä Suomen satamaliitolle tiedoitettavaksi liiton toimesta sen muille jäsenille.

Toukokuun 12 p:nä hallitus vahvisti tavarain punnitsemista Helsingin satamassa tullipakkahuoneen ulkopuolella koskevat uudet säännöt.

Toukokuun 26 p:nä pitämässään kokouksessa hallitus vahvisti varastopaikkojen vuokraamista Helsingin kaupungin satama-alueelta koskevat uudet järjestyssäännöt.

Marraskuun 3 p:nä hallitus päätti esittää, että satamatariffin 1 pykälässä edellytetty joulukuun 1 p:n ja huhtikuun 30 p:n välisenä aikana kannettava lisämaksu seuraavan talvipurjehduskauden alusta lukien korotettaisiin 50 penniä rekisteritonnilta. Marraskuun 25 p:nä kaupunginvaltuusto hyväksyi tämän esityksen.

Joulukuun 8 p:nä pitämässään kokouksessa hallitus päätti alentaa maasta vietävien puutavarain varastopaikkamaksut Sörnäsän satama-alueella 20 pennistä 10 penniin m²:ltä viikossa, lukien tammikuun 1 p:stä 1926.

Hallitus päätti heinäkuun 14 p:n kokouksessa tehdä kauppa- ja teollisuusministeriölle esityksen myrskyvaroitusaseman perustamisesta Helsinkiin ja sen asettamisesta meteorologisen keskuslaitoksen hallinnon alaiseksi.

Lausuntoja. Tammikuun 27 p:n kokouksessa hallitus antoi lausuntonsa kaupunginvaltuuston valmisteluvaliokunnalle varastopaikkain järjestämisestä Hermanniin ja Sörnäsiin; helmikuun 17 p:nä hallitus antoi rahatoimikamarille lausunnon Helsingin kaupungin yleisten töiden hallituksen tekemästä tehdastontin n:o 178 käyttöä koskevasta ehdotuksesta; maaliskuun 31 p:nä hallitus jätti rahatoimikamarille lausuntonsa johtaja J. V. Währdströmin anomuksesta saada asettaa kaupungin satamaan neljä asuntolaivaa. Hallitus päätti huomauttaa, etteivät kysymyksessä olevat asuntolaivat hyvän järjestyksen eikä terveydenhoidollisten vaatimusten kannalta katsoen tyydyttävästi ratkaisisi eikä edistäisi satamatyömiesten asunto-olojen järjestämiskysymystä, jonka takia hallitus, viitaten aikaisempiin, asuntolaiva Lauria koskeviin esityksiinsä ehdotti että hakijan anomus hyljättäisiin; syyskuun 15 p:nä hallitus antoi lausunnon Sanduddin öljysatamaa varten laaditusta jaoitussuunnitelmasta ja päätti puoltaa rakennuskonttorin satamarakennusosaston laatimaa ehdotusta alueen litt. C. väliaikaiseksi jaoitussuunnitelmaksi sekä samalla esittää, että rantasiltojen vastainen sijoittaminen jätettäisiin ratkaisematta, kunnes perinpohjainen pohjatutkimus olisi suoritettu; marraskuun 17 p:nä hallitus antoi lausuntonsa filosofianmaisteri A. Hällforsin ehdotuksesta kaupungin talousarvion uudistamiseksi ja päätti tällöin huomauttaa, että olisi sangen tärkeätä järjestää kaupungin satamia koskeva kirjanpito yhdenmukaiseksi, että satamakiinteistöt olisi arvioitava uudelleen ja vietävä kirjoihin, että tämän omaisuuden vuotuiset kuoletus- ja poistoprosentit vahvistettaisiin sekä että paitsi satamien kameraalikirjanpitoa sen ohella myös pidettäisiin täydellinen liikekirjanpito, kuten oli laita teknillisissä laitoksissa. Samalla esitettiin toivomus, että Suomen kaupunkikunnat omasta aloitteestaan järjestäisivät satamakirjanpitonsa uudelleen niin että sitä koskevat lainsäädäntötoimenpiteet kävisivät tarpeettomiksi. Lokakuun 6 p:n kokouksessa hallitus antoi lausuntonsa rakennuskonttorin satamaosaston laatimasta kaupungin satamain vuoden 1926 talousarvioehdotuksesta. Hallitus päätti puoltaa laadittua ehdotusta. Sen ohella olisi erikoisesti huomautettava, että kysymys Katajanokalle rakennettavasta kappaletavaran vastaanottoasemasta olisi vihdoinkin ratkaistava ja mainitun aseman rakennustyöt pantava alulle. Tätä tarkoitusta varten

olisi vuoden 1926 menosääntöön otettava 2 miljoonan markan määräraha vuoden 1924 menosäännössä olevan 2 miljoonan markan lisäksi. Sitäpaitsi hallitus, joka vuoden varrella oli useita kertoja anonut, että Sörnäsän satama-alue aidattaisiin, päätti uudestaan viitata asiasta antamaansa esitykseen sekä ehdottaa, että mainittu työ suoritettaisiin vuonna 1926.

Tilit, veloitukset, tilitys y. m. Heinäkuun 14 p:n kokouksessa hallitus laati satamalaitoksen talousarvioehdotuksen vuodelle 1926. Sitäpaitsi hallitus päätti tässä yhteydessä ehdottaa, että satamakannantakonttorin IV:nteen osastoon perustettaisiin yksi ylimääräinen konttorikirjurin toimi vuoden 1926 alusta lukien.

Satamaliikennekonttorin vuodelta 1925 antama kertomus oli seuraava:

Helsingin satamassa kävi vuoden varrella 5,404 rannikkolaivaa jotka edustivat 278,731 nettorek. tonnia sekä 2,052 ulkomailta tullutta laivaa, rekisteritonniluku oli 1,088,551 netto eli yhteensä 7,456 laivaa, tonniluvultaan 1,367,282 netto rek. tonnia. Tämän lisäksi tuli vielä 47 höyry- ja moottorialusta, edustaen yhteensä 17,179 nettorek. tonnia, jotka päivittäin kävivät satama-alueella ja maksoivat satamamaksunsa viikottain. Vertaus vuoteen 1924 osoittaa, että rannikkoliikennealusten luku vuonna 1925 vähentyi 394 laivalla ja tonnimäärä 73,538 nettorek. tonnilla, mutta ulkomailta kulkevien laivojen luku sitä vastoin lisääntyi 332 laivalla ja niiden tonnimäärä 247,053 nettorek. tonnilla, joten vuoden 1925 koko tonniluku edelliseen vuoteen verraten lisääntyi 173,515 nettorek. tonnilla. Satamain paikallisliikenne vähentyi 2,347 nettorek. tonnilla.

Helsingin laivaliikenne jatkui vuonna 1925 leudon talven takia läpi vuoden; satamajäänsärkijä Hercules avusti satamissa 134 laivaa laitureista ja laitureihin.

Katajanokan makasiinien n:ojen 9 ja 10 välillä oli aikaisemmin 5 sähkönosturia ja tammikuussa pystytettiin lisäksi 2 ½ tonnin nosturi. Näitä nostureita sekä Makasiinilaiturilla olevaa 25 tonnin sähkönosturia hoiti 4 vakinaista nosturinhoitajaa ja yksi esimies. Katajanokan nosturit olivat käytännössä 3,290 päivätuntia ja 216 ylituntia ja 25 tonnin nosturi 619 päivätuntia ja 75 ylituntia.

Lokakuun lopulla luovutettiin 210 metrin ala juuri valmistuneesta Saukonlaiturista sekä siellä olevat 2 nosturia ja siltanosturi hiiltenturkamista varten, joten suuri osa harvinaisen suuresta hiiltentuonnista voitiin siirtää sinne ja hiilet purkaa siellä oleviin hiilivarastoihin tai rautatievaunuihin. Tämän toimenpiteen johdosta oli heti huomattavissa suuri helpoitus Katajanokalla ja Laivalaitureilla, missä hiililaivain ennen oli ollut pakko purkaa lastinsa.

Satamakannantakonttorin vuodelta 1925 antama kertomus oli seuraavan sisältöinen:

Viranpitäjät. Vuoden varrella kuoli 1 vaakamestari; 1 vaakamestari ja 1 konttorikirjuri erosivat omasta pyynnöstään. 8 vaakamestarin apulaisen-, 4 konttorikirjurin- ja 3 vahtimestarintointa asetettiin vakinaiselle kannalle; nämä toimet täytettiin joulukuun aikana, ja niiden haltijat ryhtyivät niitä hoitamaan tammikuun 1 p:nä 1926. Sitäpaitsi täytettiin 2 vanhemman kirjuriin- ja 2 vaakamestarinapulaisentointa sekä 1 konttorikirjurin-, 1 hissi-koneenkäyttäjän- ja 1 koneenkäyttäjänapulaisen toimi.

Satamamaksu. Voimassa olevan tariffin edellyttämää, mutta aikaisemmin sovelluttamatonta satamamaksun korotusta joulukuun 1 p:n ja huhtikuun 30 p:n välisenä aikana 50 penniä jokaisella nettorekisteritonnilta kannettiin kaupunginvaltuuston päätöksen perusteella joulukuun 1 p:stä lukien.

Maksuunpano. Talousarvion lukuun Tuulaaki- ja liikennemaksut merkityjä maksuja pantiin vuonna 1925 maksettavaksi yhteensä 21,998,682: 90 markkaa, vastaten 15,956,144: 50 markkaa edellisenä vuonna. Lisäys oli siis 6,042,538: 40 markkaa. Vuoden talousarvioon verrattuna maksuunpano osoitti 4,129,182: 90 markan ylitystä. Tullimaksut olivat harvoja poikkeuksia lukuunottamatta samat kuin vuonna 1924 ja liikennemaksut muuttumattomat; tulojen lisääntyminen johtui niinmuodoin tuonnin lisääntymisestä. Ne tuloerät, jotka eivät nousseet tulo- ja menosäännössä laskettuun määrään, olivat seuraavat: makasiini- ja rantavuokrat, nosturi-, satamajäänsärkijä- ja kalavesimaksut. Siitä huolimatta että makasiini- ja rantavuokramaksut olivat kohtuulliset, koettivat tavaranomistajat kiitosta ansaitsevalla tavalla mitä pikimmin ottaa pois tavaransa, jonka kautta tulot jäivät arvioituja pienemmiksi. Tämä tavaroiden nopea poisvieminen oli kaupungille suureksi hyödyksi, koska sen johdosta tila makasiineissa ja rannoilla suuresta tuonnista huolimatta oli riittävä. Tähän suotuisaan tulokseen vaikutti suuressä määrin myöskin tavaroiden varastoiminen Länsisatamaan. Sen seikan, etteivät nosturimaksutulot nousseet arvioituun määrään, täytyy katsoa riippuvan siitä, että Katajanokalla olevat nosturit tähän saakka ovat voineet liikkua niin pienellä alalla. Tämä epäkohta tulee vuonna 1926 korjattavaksi. Vuoden leudon talvisään johdosta eivät satamajäänsärkijämaksut nousseet talousarvion otettuun määrään. Talvikuukausina lisääntyneen tavarantuonnin aiheuttamat tuulaaki-, liikenne- ja satamamaksut korvasivat kuitenkin runsaasti tämän tulojen vähenemisen. Mainittujen maksujen lisäys voitaneen arvioida 1,000,000 markaksi.

Maksuunpantu summa oli, kuten jo mainittiin, tulosäännössä laskettuja tuloja 4,129,182: 90 markkaa suurempi, niinkuin allaolevasta yhdistelmästä näkyy:

	Lasketut tulot, Smk.	Todelliset tulot, Smk.	Ylijäämä (+) tai vajeaus (-), Smk.
Tuulaaki kaupunkiin osoitetuista sekä vientitavaroista	7,600,000 —	¹⁾ 9,234,707 45	+1,634,707 45
Tuulaaki muihin kaupunkeihin osoitetuista tavaroista	220,000 —	²⁾ 299,427 90	+ 79,427 90
Liikennemaksut	6,700,000 —	³⁾ 8,770,539 70	+2,070,539 70
Makasiinivuokrat	285,000 —	174,618 30	— 110,381 70
Satamamaksut	1,800,000 —	⁴⁾ 2,648,620 50	+ 848,620 50
Nosturimaksut	525,000 —	224,107 50	— 300,892 50
Punnitusmaksut	3,000 —	3,044 80	+ 44 80
Maksut aluksille annetusta vedestä	270,000 —	271,350 75	+ 1,350 75
Paikanvuokrat satama-alueilla	300,000 —	246,240 70	— 53,759 30
Kalavesimaksut	2,500 —	1,602 —	— 898 —
Satamajäänsärkijämaksut	140,000 —	67,350 —	— 72,650 —
Helsingin makasiini osakeyhtiön suoritet- tava korvaus satamakannantakonttorin IV haaraosaston kirjanpitäjän palkka- uksesta	24,000 —	57,073 30	+ 33,073 30
Yhteensä	17,869,500 —	⁵⁾ 21,998,682 90	+4,129,182 90

¹⁾ Siitä palautettiin 506: 95 markkaa. — ²⁾ Jyväskylän tullikamarilta 79,472: 15 markkaa, Lahden tullikamarilta 71,791: 30 markkaa, Tampereen tullikamarilta 104,078: 65 markkaa ja Hämeenlinnan tullikamarilta 44,085: 80 markkaa. — ³⁾ Siitä palautettiin 86: 50 markkaa. — ⁴⁾ S:n 236,020: 15 markkaa. — ⁵⁾ S:n 236,613: 60 markkaa.

Koko maksuunpanosta veloitti pääkonttori 7,703,230: 10 markkaa, haaraosasto I 3,694,339: 55 markkaa, haaraosasto II 3,043,661: 95 markkaa, haaraosasto III 3,625,336: 60 markkaa ja haaraosasto IV 3,932,114: 70 markkaa.

Vientitavarain tuulaakimaksut nousivat yhteensä 2,996: 50 markkaan. Liikennemaksujen kokonaismäärä jakaantui kolmeen eri maksuun, nimittäin ulkomailta tulleista tavaroista 7,831,886: 75 markkaa, tavaroista, jotka vesitse olivat saapuneet oman maan paikkakunnilta 163,020: 35 markkaa ja maasta viedyistä tavaroista 775,632: 60 markkaa. Ulkomailta maahan tuotujen yleisestä varastosta otettujen tavaroiden tuulaaki- ja liikennemaksut nousivat 3,449,375: 75 markkaan; nämä maksut veloitettiin haaraosastoissa I ja IV.

Veloitussilmoituskirjain lukumäärä vuoden kuluessa oli 181,782 osoittaen edelliseen vuoteen verrattuna 8,573 kirjan lisäystä.

Kannanta. Vuoden kuluessa veloitetusta määrästä, 21,998,682: 90 markasta, kertyi vuoden aikana 21,715,640 markkaa vastaten 98.7 %:a. Tätä tulosta täytyy pitää erittäin tyydyttävänä, erittäinkin kun ottaa huomioon, ettei konttorilla, kuten tullikamarilla, ole oikeutta pidättää tavaroita, joista konttorin veloittamia maksuja ei ole suoritettu. Vuoden alkaessa oli vuosilta 1917—24 perimättä 178,379: 82 markkaa, mistä määrästä vuoden varrella kertyi 120,631: 33 markkaa eli 67.6 %:a ja lyhennettiin 12,249: 66 markkaa mahdottomina periä. Joulukuun 31 p:nä suorittamatta olevat maksut, 328,541: 73 markkaa, jakautuivat eri vuosien kesken seuraavasti ¹⁾:

	Maksuunpantu määrä, Smk.	Siitä perimätön määrä, Smk.		Maksuunpantu määrä, Smk.	Siitä perimätön määrä, Smk.
1917....	532,922: 23	814: 14	1922.... ²⁾	11,471,726: 33	3,392: 87
1918....	609,522: 28	—	1923....	14,602,689: 04	12,799: 98
1919....	4,469,760: 48	269: 57	1924....	15,701,115: 85	24,612: 67
1920....	5,226,002: 40	181: 56	1925....	21,998,682: 90	283,042: 90
1921....	9,307,087: 07	3,427: 04			

Kertomusvuoden perimättömistä maksuista kertyi jo vuoden 1926 tammikuun aikana 160,623: 15 markkaa. Koko määrästä valvottiin vuoden kuluessa eri konkurseissa yhteensä 8,866: 11 markkaa.

Tullipakkahuoneiden ulkopuolella olevain tavarain punnitus. Tullipakkahuoneiden ulkopuolella olevien tavaroiden punnitukseen käytti tähän tarkoitukseen asetettua vaakamestaria 51 liikettä, joiden laskuun 61.5 tonnia erilaisuuksia tavaroita punnittiin. Näihin punnituksiin meni kaikkiaan 1,243 päivätyötä. Bruttotulot tekivät 112,713 markkaa, josta määrästä tuli vaakamestarin osalle 37,334 markkaa ja hänen palkkaamiensa punnituspulaisten osalle 75,379 markkaa. Vaakamestari ei nauti mitään palkkaa kaupungilta, mutta hänellä on 1,200 markan suuruinen vuotuinen vuokra-avustus.

Menot ja tulot ³⁾. Konttorin vuoden 1925 menosääntö päättyi 2,014,117: 50 markkaan, jota vastoin todelliset menot nousivat 2,535,702: 10 markkaan. Konttorin 12 menoerästä 8 osoitti säästöä, jota vastoin palkkausten ja ylimääräisten apulaisten määrärahat ylitettiin yhteensä 88,398: 30 markkaa siitä syystä, että elinkustannusindeksi kohosi ja konttorin viranpitäjain palkat maksettiin korkeamman palkka-asteikon mukaan kuin vuoden menosääntöä

¹⁾ Vuosien 1917—20 tietoihin eivät sisälly silloisen satamakonttorin, nykyisen satamaliikennekonttorin veloittamat maksut; tuulaaki muihin kaupunkiin osoitetuista tavaroista on luettu mukaan ainoastaan vuonna 1925. — ²⁾ Näistä 57,507: 50 markkaa Helsingin makasiiniosakeyhtiön maksuunpanemia. — ³⁾ Yksityiskohtaiset tiedot ovat julkaistut Helsingin kaupungin tilastossa V. 10. 1925.

laadittaessa oli arvioitu, ja määrärahaan korvaus Helsingin makasiiniosakeyhtiölle vapaa-ajan vuokrasta, tullikamarin ja satamakannantakonttorin huoneistojen vuokrista sekä Länsisataman tavaraliikenteen maksujen veloituksesta ja kannosta myönnettiin 486,701: 65 markan lisäys. Tämän yhteydessä huomautettakoon, että mainitun yhtiön toiminta haaraosasto IV:ssä suuresti vähensi kaupungin muita kustannuksia satamain tavaraliikenteestä.

Tulot sitävastoin ylittävät melkoisesti, n. 4,000,000 markkaa, tulosaännössä arvioidut. Vuosi 1925 oli siis konttorille edullinen, mihin jossain määrin vaikutti se seikka että kahvin, sokerin ja jauhojen tullimaksujen korotusta vuonna 1926 koskeva päätös tuli tunnetuksi vuoden viimeisenä kuukautena, mikä aiheutti pienen tullipaniikin, kun näet yllämainittuja tavaroita tullattiin jonkin verran yli neljäs osa koko vuoden 1926 kulutuksesta joulukuussa 1925.
